Vlaamse Regering

Voorontwerp van decreet over het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid

Op voorstel van de Vlaamse minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management;

Na beraadslaging,

DE VLAAMSE REGERING BESLUIT:

De Vlaamse minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen en doelstelling

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschaps- en gewestaangelegenheid.

Art. 2. In dit decreet wordt verstaan onder:

1° administratie: de bevoegde dienst die de Vlaamse Regering aanwijst;

2° vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk, afgekort steunpunt: de vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk met ondernemingsnummer 417.430.095.

3° vrijwilligerswerk: elke activiteit :
a) die onbezoldigd en onverplicht wordt verricht;
b) die verricht wordt ten behoeve van één of meer personen, andere dan degene die de activiteit verricht, van een groep of organisatie of van de samenleving als geheel;
c) die ingericht wordt door een organisatie anders dan het familie- of privé-verband van degene die de activiteit verricht;
d) en die niet door dezelfde persoon en voor dezelfde organisatie wordt verricht in het kader van een arbeidsovereenkomst, een dienstencontract of een statutaire aanstelling;

4° vrijwilliger: elke natuurlijke persoon die een in 3° bedoelde activiteit verricht.

Art. 3. Dit decreet heeft tot doel om het vrijwilligersklimaat in de Vlaamse Gemeenschap te verbeteren door vrijwilligers beter te waarderen, beschermen en ondersteunen en het vrijwilligerswerk te stimuleren, promoten en zichtbaar te maken.

Het vrijwilligersbeleid is een gecoördineerd beleid. Om het vrijwilligersbeleid uit te voeren, voorziet de Vlaamse Regering in:

1° de coördinatie tussen beleidsdomeinen;

2° de subsidiëring van een sectoroverschrijdend expertisecentrum voor vrijwilligers, vrijwilligerswerk en vrijwilligersbeleid;

3° de afstemming met het Europese, federale en lokale beleid.

Hoofdstuk 2. Subsidiëring van vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk

Art. 4. In dit artikel wordt verstaan onder vrijwilligersorganisatie: elke feitelijke vereniging of private of publieke rechtspersoon zonder winstoogmerk die werkt met vrijwilligers.

De Vlaamse Regering subsidieert het steunpunt op voorwaarde dat het, gestoeld op een bewezen expertise in het veld, als strategische doelstelling heeft om als sectoroverschrijdend expertisecentrum het vrijwilligerswerk in het Nederlandse taalgebied en het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad te promoten en om vrijwilligers, vrijwilligersorganisaties en overheden te ondersteunen met het oog op de doelstelling, vermeld in artikel 3.

Het steunpunt heeft de volgende opdrachten:

1° kennis en expertise opbouwen over vrijwilligerswerk en de geldende wet- en regelgeving over vrijwilligerswerk;

2° een actieve dienstverlening bieden aan vrijwilligers, vrijwilligersorganisaties en lokale overheden;

3° vrijwilligerswerk promoten en de beeldvorming rond vrijwilligerswerk bewaken;

4° een gratis vrijwilligersverzekering aanbieden en sensibiliseren voor de bescherming van vrijwilligers.

Het steunpunt realiseert zijn opdrachten, vermeld in het derde lid, in samenspraak en samenwerking met andere relevante expertisecentra, steunpunten, koepelorganisaties en de Vlaamse overheid, vermeld in artikel I.3, 1°, van het Bestuursdecreet van 7 december 2018.

De Vlaamse Regering kan de opdrachten, vermeld in het derde lid, nader bepalen.

Art. 5. Om ontvankelijk te zijn, dient het steunpunt, vermeld in artikel 4, een aanvraag voor de werkingssubsidie tijdig en volledig in te dienen conform de regels, vermeld in artikel 12.

Art. 6. Een werkingssubsidie als vermeld in artikel 5, wordt toegekend voor een beleidsperiode van vijf jaar.

Dit subsidiebedrag kan eenzijdig door de Vlaamse Regering naar beneden worden bijgesteld wegens beleidswijzigingen of besparingsmaatregelen.

Art. 7. De aanvraag van een werkingssubsidie als vermeld in artikel 5, wordt getoetst aan de volgende beoordelingscriteria om het bedrag van de voormelde werkingssubsidie te bepalen en toe te kennen:

1° de kwaliteit van de aanwezige expertise;

2° de wijze waarop de doelstelling en de opdrachten, vermeld in artikel 4, worden opgenomen;

3° de samenwerking, netwerking en afstemming met relevante partners;

4° de kwaliteit van het zakelijke beheer en de haalbaarheid en het realiteitsgehalte van de begroting.

Art. 8. De administratie onderzoekt of de organisatie voldoet aan de ontvankelijkheidsvoorwaarde, vermeld in artikel 5, de subsidievoorwaarde, vermeld in artikel 4, en toetst de aanvraag van een werkingssubsidie als vermeld in artikel 5, aan de beoordelingscriteria, vermeld in artikel 7. Op basis van het voormelde onderzoek stelt de administratie een ontwerp van beslissing op.

Art. 9. De Vlaamse Regering beslist over de toekenning en het bedrag van de werkingssubsidie, vermeld in artikel 5, en sluit een beheersovereenkomst met het steunpunt, vermeld in artikel 4.

De subsidie wordt toegekend om de personeels- en werkingskosten te ondersteunen en omvat gelijktijdig de subsidiëring van een kern van personeelsleden, de jaarlijkse toekenning van een basistoelage voor de werking en een subsidiëring op grond van werkelijk gepresteerde activiteiten. De Vlaamse Regering kan bepalen welke kosten in aanmerking komen.

Met behoud van de toepassing van andere decreten, wordt het bedrag van de subsidie gekoppeld aan hetzelfde prijsindexcijfer dat berekend en benoemd wordt voor de toepassing van artikel 2 van het koninklijk besluit van 24 december 1993 ter uitvoering van de wet van 6 januari 1989 tot vrijwaring van het concurrentievermogen.

Voor het gedeelte werkingskosten van de werkingssubsidie, vermeld in het tweede lid, wordt het prijsindexcijfer, vermeld in het derde lid, beperkt tot 75%, tenzij de Vlaamse Regering een ander percentage bepaalt.

De Vlaamse Regering bepaalt het bedrag van de werkingssubsidie op basis van de aanvraag, vermeld in artikel 5.

Art. 10. Het steunpunt, vermeld in artikel 4, legt jaarlijks een verantwoording voor aan de administratie.

Art. 11. De administratie is belast met het toezicht op de subsidie, vermeld in artikel 5. Als er bij het voormelde toezicht ernstige tekortkomingen worden vastgesteld, kan de administratie in afwijking van de wet van 16 mei 2003 tot vaststelling van de algemene bepalingen die gelden voor de begrotingen, de controle op de subsidies en voor de boekhouding van de gemeenschappen en de gewesten, alsook voor de organisatie van de controle door het Rekenhof een of meer van de volgende maatregelen nemen:

1° de inhouding of terugvordering van de volledige toegekende subsidie of van een deel ervan;

2° een evaluatie en bijstelling of definitieve stopzetting van de toegekende werkingssubsidie;
3° een bijsturing van het beleid. De Vlaamse Regering bepaalt de mogelijke maatregelen nader in de beheersovereenkomst.

De maatregelen, vermeld in het eerste lid, staan in een redelijke verhouding tot de vastgestelde tekortkomingen, vermeld in het eerste lid.

Art. 12. De Vlaamse Regering kan de nadere regels bepalen voor de volgende aspecten:
1° de indiening van de aanvraag;
2° de beoordeling van de aanvraag;
3° de toekenning van de subsidie;
4° de opmaak van de beheersovereenkomst;
5° de uitbetaling van de subsidie;
6° de verantwoording van de subsidie;
7° het toezicht op de aanwending van de subsidie;
8° de eventuele maatregelen in het kader van het toezicht, vermeld in artikel 11;
9° de beoordelingscriteria, vermeld in artikel 7;
10° de categorieën van de subsidiabele en niet-subsidiabele kosten;
11° de indicatoren voor de beleidsevaluatie;
12° de subsidievereisten, vermeld in artikel 13.

Art. 13. Het steunpunt, vermeld in artikel 4:
1° erkent het belang van het gebruik van het Nederlands bij de uitvoering van de gesubsidieerde activiteiten;
2° vermeldt in alle gedrukte en digitale communicatie, bij elke mededeling, verklaring, publicatie en presentatie in het kader van de gesubsidieerde activiteit de steun van de Vlaamse Gemeenschap door de standaardlogo's en de bijbehorende tekst en baselines te gebruiken die de Vlaamse Regering vaststelt.

Hoofdstuk 3. Bepalingen over de gegevensverwerking

Art. 14. §1. In dit artikel wordt verstaan onder algemene verordening gegevensbescherming: verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming).

§2. De administratie treedt op als verwerkingsverantwoordelijke als vermeld in artikel 4, 7), van de algemene verordening gegevensbescherming, voor de verwerking van persoonsgegevens in het kader van de uitvoering van dit decreet, om de opdrachten, vermeld in artikel 4 van dit decreet, uit te voeren, namelijk bij:
1° de beoordeling van de aanvraag, vermeld in artikel 5 van dit decreet;
2° de toekenning en uitbetaling van de subsidies, vermeld in artikel 9 van dit decreet;
3° het sluiten van de beheersovereenkomst, vermeld in artikel 9 van dit decreet;

4° het toezicht op de toegekende subsidie, vermeld in artikel 11 van dit decreet;
5° de ondersteuning van het steunpunt, vermeld in artikel 4 van dit decreet;
6° het voeren, of laten voeren, van een onderzoek over de beleidsdoelstellingen, vermeld in artikel 4 van dit decreet.

§3. Het steunpunt, vermeld in artikel 4 van dit decreet, mag persoonsgegevens verwerken in het kader van het opstellen en indienen van de aanvraag, vermeld in artikel 5 van dit decreet, en van de verantwoording van de subsidie die conform artikel 5 van dit decreet is toegekend. Het steunpunt, vermeld in artikel 4 van dit decreet, treedt op als verwerkingsverantwoordelijke als vermeld in artikel 4, 7), van de algemene verordening gegevensbescherming, voor de voormelde verwerking.

Het steunpunt, vermeld in artikel 4 van dit decreet, treedt ook op als verwerkingsverantwoordelijke als vermeld in artikel 4, 7), van de algemene verordening gegevensbescherming, voor de verwerking van persoonsgegevens om een gratis vrijwilligersverzekering aan te bieden als vermeld in artikel 4, derde lid, 4°, van dit decreet.

§4. De verwerking van persoonsgegevens in het kader van dit artikel heeft betrekking op al de volgende categorieën van betrokkenen:
1° personeelsleden, medewerkers en andere personen die aangesteld zijn bij het steunpunt, vermeld in artikel 4;
2° personen die vermeld worden in de aanvraag, vermeld in artikel 5, in de beheersovereenkomst, vermeld in 9, en in de bewijsstukken voor de toegekende subsidie;
3° vertegenwoordigers van de verenigingen die een aanvraag doen om gebruik te maken van de gratis vrijwilligersverzekering, vermeld in artikel 4, derde lid, 4°.

§5. De verwerking van persoonsgegevens in het kader van dit artikel heeft betrekking op de volgende categorieën van persoonsgegevens:
1° het rijksregisternummer, het identificatienummer van de sociale zekerheid, en andere identificatiegegevens;
2° de contactgegevens;
3° de tewerkstellingsgegevens.

§6. De volgende categorieën van personen hebben toegang tot de verwerkte persoonsgegevens in het kader van de uitvoering van dit artikel:
1° personeelsleden, medewerkers en andere personen die aangesteld zijn door de administratie;
2° personeelsleden, medewerkers en andere personen die aangesteld zijn door het steunpunt, vermeld in artikel 4.

§7. De administratie vraagt in eerste instantie de persoonsgegevens en andere gegevens op bij de authentieke gegevensbronnen, vermeld in artikel 5 van het besluit van de Vlaamse Regering van 15 mei 2009 houdende de uitvoering van artikel III.66, III.67 en III.68 van het Bestuursdecreet van 7 december 2018. Als de gegevens niet bij een authentieke gegevensbron teruggevonden kunnen

worden, kan de administratie die gegevens verkrijgen bij de aanvrager van de subsidie, vermeld in 4.

De administratie wisselt in het kader van de uitvoering van dit decreet minstens de volgende persoonsgegevens uit met de volgende instanties:

1° de tewerkstellingsgegevens van de aanvrager van de subsidie, vermeld in artikel 4, met de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid;

2° het rijksregisternummer, de identificatiegegevens van de aanvrager van de subsidie, vermeld in artikel 4, met het Rijksregister van de natuurlijke personen.

De uitwisselingen van persoonsgegevens, vermeld in het tweede lid, vinden plaats met tussenkomst van de bevoegde dienstenintegratoren, vermeld in het decreet van 13 juli 2012 houdende de oprichting en organisatie van een Vlaamse dienstenintegrator.

§8. De bewaartermijnen voor persoonsgegevens die de administratie op basis van dit artikel bewaart, worden vastgelegd in selectieregels conform artikel III.87, §1, van het Bestuursdecreet van 7 december 2018. De voormelde selectieregels bevatten een bewaartermijn met bijbehorende motivering. Bij het bepalen van deze bewaartermijn wordt rekening gehouden met de cultuurhistorische waarde van de subsidiedossiers.

§9. Het steunpunt, vermeld in artikel 4 van dit decreet, bepaalt als verwerkingsverantwoordelijke als vermeld in artikel 4, 7), van de algemene verordening gegevensbescherming, de bewaartermijn van de persoonsgegevens die het op basis van dit artikel verwerkt. De gegevens kunnen op basis van dit decreet bewaard tot tien jaar na afloop van de decretale opdracht(en).

§10. De Vlaamse Regering kan de regels voor de verwerking van de persoonsgegevens, vermeld in dit artikel, de beveiliging van de voormelde persoonsgegevens, en de passende waarborgen voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen nader bepalen. De Vlaamse Regering kan de entiteiten waaraan en de doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt nader omschrijven.

Hoofdstuk 4. Slotbepalingen

Art. 15. De subsidiëring van het steunpunt, vermeld in artikel 4, in het kader van artikel 13 van het Participatiedecreet van 18 januari 2008 eindigt op 31 december 2023.

Art. 16. In afwijking van artikel 6 loopt de eerste beleidsperiode over een periode van twee jaar die aanvangt op 1 januari 2024.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management,

Jan JAMBON

VOORONTWERP VAN DECREET OVER HET GECOÖRDINEERD VLAAMS VRIJWILLIGERSBELEID

Samenvatting

Vrijwilligerswerk is een essentieel onderdeel van onze samenleving. In de regeerperiode 2014-2019 werd beslist om het vrijwilligersbeleid op Vlaams niveau meer gecoördineerd aan te pakken, over alle sectoren heen waarbinnen organisaties vrijwilligers in hun werking inschakelen.

Het voorontwerp van decreet verankert dit beleidsdomein-overschrijdend beleid dat in 2016 werd opgezet en voorziet in (1) de coördinatie tussen beleidsdomeinen (2) de subsidiëring van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk en (3) overleg en dialoog met het Europese, federale en lokale beleid.

Door het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid een rechtsgrond te geven kan Vlaanderen het klimaat waarin vrijwilligerswerk gedijt structureel verbeteren. Het toont de erkenning en waardering voor het vrijwilligerswerk in al haar facetten en bevordert de sociale cohesie en het engagement van burgers.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering van het vrijwilligersbeleid

In vele verschillende domeinen nemen vrijwilligers een cruciale rol op, ze zijn noodzakelijk en bepalen in grote mate het sociale weefsel en samenhang in Vlaanderen. In het Regeerakkoord 2019-2024 benadrukt de Vlaams Regering dan ook het wezenlijke belang van vrijwilligers: "Vlaanderen is rijk aan organisaties, verenigingen en vrijwilligers. Ze geven onze samenleving mee vorm en verdienen onze steun." (Regeerakkoord, p. 15). Tijdens de coronapandemie en de Oekraïnecrisis kwam de fundamentele waarde van vrijwilligers voor onze samenleving eens te meer tot uiting.

Het beleid dat zorgt voor mogelijkheden, ondersteuning en bescherming van de vrijwilligers is echter complex. Er is niet alleen de institutionele context waarbij zowel de federale, Vlaamse en lokale overheden actor zijn in het vrijwilligersbeleid. Elke sector of domein waarbinnen een beroep wordt gedaan op vrijwilligers, werkt op zichzelf. Om die reden werd in 2016 het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid opgezet.

Het idee achter deze gecoördineerde aanpak is dat vrijwilligers – in welke sector ze ook actief zijn – maximaal gelijk behandeld worden, correcte informatie krijgen, voldoende verzekerd en beschermd worden en volgens de principes in de Vrijwilligerswet van 3 juli 2005 worden behandeld. Een transversaal beleid, kortom, met als doel intersectoraal samen te werken en zo te komen tot een verbeterde omgeving, ondersteuning en waardering van vrijwilligers.

Tijdens de vorige regeerperiode werd afgesproken dat de minister van Cultuur bevoegd is voor de coördinatie van het Vlaamse vrijwilligersbeleid als geheel. Deze

afspraak werd ook doorgetrokken voor de regeerperiode 2019-2024. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media vervult in het verlengde hiervan de beleidsvoorbereidende opdracht, hierin bijgestaan door het Horizontaal Overleg Vrijwilligersbeleid, het transversaal beleidsvoorbereidend ambtelijk orgaan binnen de Vlaamse overheid.

Het gecoördineerd vrijwilligersbeleid kreeg vorm via achtereenvolgens een conceptnota (VR 2016 2602 DOC.0172/1BIS), een eerste actieplan (VR 2016 0807 DOC.0768 en VR 2016 1811 DOC.1219/1) en een visienota (VR 2017 1407 DOC.0724/1). Daarop volgde nog actualisaties van het actieplan en werd periodiek gerapporteerd over de voortgang ervan (VR 2017 2212 DOC.1428, VR 2018 2112 MED.0475 en VR 2020 1007 DOC.0757/1BIS).

De visie die aan het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid ten grondslag ligt, stelt het volgende (VR 2017 1407 DOC. 0724/2):

> Vrijwilligers zijn omnipresent en vervullen een fundamentele rol in de maatschappij als geheel en in alle geledingen en domeinen ervan. De bijdrage en het engagement van de vele vrijwilligers aan een warme en solidaire Vlaamse samenleving is van onschatbare waarde. In Vlaanderen is de non-profit sector, het middenveld, het brede verenigingsleven, de biotoop bij uitstek. Ook overheden zijn geen onbelangrijke organisator van vrijwilligerswerk.
>
> Tegenover vrijwillig engagement staat geen geldelijke vergoeding voor de geleverde prestatie. De meerwaarde voor de vrijwilliger zit in de appreciatie, in het leveren van een maatschappelijk nuttige bijdrage, het opdoen van een ervaring, iets bij te leren, plezier te beleven, anderen te ontmoeten. De waardering die de samenleving en overheid kan uitdrukken voor dat vrijwillig engagement zit in het creëren van een vrijwilligersvriendelijk klimaat door:
>
> - vrijwilligerswerk 'zuiver' te houden;
> - vrijwilligers te beschermen;
> - in te zetten op ondersteuning en informatie voor vrijwilligers;
> - het verenigingsleven te ondersteunen;
> - iedereen de kans te geven om vrijwilligerswerk te kunnen doen;
> - vrijwilligerswerk promoten en zichtbaar maken.

B. Inhoud

Probleemstelling en omgevingsanalyse

Vrijwilligerswerk is een essentieel onderdeel van onze samenleving. Vrijwilligers bepalen in grote mate de sociale cohesie en de samenhang in onze maatschappij. Ze spelen een cruciale rol in allerlei domeinen en nemen ontelbare taken en engagementen op binnen de samenleving. Al naargelang de meting[1] zetten 1 op de 8 tot 1 op de 5 Vlamingen zich in voor anderen vanuit een specifiek vrijwilligersengagement.

Vrijwilligers en hun organisaties ageren echter in een context die het hen soms nodeloos complex maakt of verhindert zich optimaal in te zetten op de kerntaak van hun vrijwillig engagement.

[1] 'Het vrijwilligerswerk in België: kerncijfers' van de Koning Boudewijnstichting in 2015 en 2019); de Participatiesurveys van 2014 en 2020-2022; surveygegevens van de Studiedienst van de Vlaamse Regering, etc.

Enerzijds wordt een sterk en doorgedreven vrijwilligersbeleid gehinderd door de versnippering van de bevoegdheden. Het wettelijk kader waarmee het vrijwilligerswerk wordt geregeld bevindt zich op federaal niveau (justitie, sociale zaken, fiscale zaken etc.), maar de domeinen waarin veruit het grootste deel van het vrijwilligerswerk gerealiseerd wordt bevinden zich in de gemeenschaps- en gewest aangelegenheden. Elke sector of domein waarbinnen een beroep wordt gedaan op vrijwilligers, werkt bovendien op zichzelf. Deze versnippering, maar ook de vele reglementeringen die er zijn voor verenigingen en dus vrijwilligers, leiden onder meer tot ongelijke behandeling van vrijwilligers en (de perceptie van) administratieve lasten.

Anderzijds is er ook versnippering op het vlak van informatie en ondersteuning. Er is heel wat ondersteuningsaanbod (via sectorale steunpunten, koepels, vormingsinstellingen e.a.), maar informatie is soms verouderd of tegenstrijdig en de afstemming tussen diverse vrijwilligerssectoren is beperkt waardoor vele organisaties telkens zelf het warm water moeten uitvinden.

Naast de wettelijke en beleidsmatige drempels en de nood aan intersectorale samenwerking en ondersteuning, worden vrijwilligers en organisaties ook geconfronteerd met maatschappelijke evoluties zoals het veranderende vrijwilligerswerk, demografische en technologische ontwikkelingen, de toename van commerciële initiatieven, enzovoort.

In de verschillende vrijwilligerssectoren zijn er kortom heel wat gedeelde noden en uitdagingen die gezamenlijk kunnen worden aangesneden, zoals de toegankelijkheid van het vrijwilligerswerk, het beter beschermen van vrijwilligers, een gedegen praktische omkadering en ondersteuning van vrijwilligers, administratieve lastenverlaging en de uitholling van het begrip vrijwilligerswerk tegengaan.

Als antwoord hierop werd in 2016 het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid opgezet, een relatief recent beleidsinitiatief dat tot op heden niet vastgelegd is in een decretaal kader of een andere reglementaire bepaling.

Dit ontwerp van decreet is echter niet het enige beleidskader m.b.t. vrijwilligers. Zoals hierboven geschetst, ontwikkelde de federale overheid in 2005 de Vrijwilligerswet dat het vrijwilligerswerk regelt dat zich afspeelt in België. Het definieert het vrijwilligerswerk en regelt aspecten van fiscale en sociale zekerheidsrechtelijke aard. Ook andere federale regelgeving (vb. tewerkstelling via artikel 17, voor activiteiten tussen vrijwilligerswerk en arbeid in, voorheen het verenigingswerk) heeft een grote impact op het vrijwilligerswerk in Vlaanderen.

Vlaanderen kent geen algemeen wetgevend kader voor vrijwilligerswerk. Diverse sectorale decreten binnen onder meer cultuur, sport, jeugd en welzijn bevatten weliswaar bepalingen rond vrijwilligers, zij het weinig concreet en zelden met bijkomende verplichtingen. De meest expliciete regelgeving voor vrijwilligerswerk in Vlaanderen dat extra regels oplegt ten opzichte van federale regelgeving, is het decreet van 3 april 2009 betreffende het georganiseerd vrijwilligerswerk in het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

Vlaanderen opereert met zijn beleid niet op een eiland, ook in de schoot van Europa en de Verenigde Naties zijn er vrijwilligers(beleid)programma's en initiatieven. Zo speelde Vlaanderen in het verleden in op het IYV2001 (International Year of Volunteers 2001, Verenigde Naties) en het EYV2011 (European Year of Volunteering, Europese Commissie), initiatieven die een tijdelijke impuls gaven en waardoor het vrijwilligerswerk sterker op de (beleids)agenda kwam te staan.

Europa heeft tenslotte ook een aantal specifieke programma's waarmee ze vrijwilligerswerk, en dan vooral internationale samenwerking, netwerking en uitwisseling, wil stimuleren. Voorbeelden zijn Erasmus+, Youth in Action, European Solidarity Corps, ...

Beleidsmaatregelen en doelstelling

Dit ontwerp van decreet zorgt voor een formele verankering van het gecoördineerd vrijwilligersbeleid, wat zekerheid biedt voor een duurzame transversale beleidscoördinatie en vrijwilligersondersteuning.

Het ontwerpdecreet voorziet in:
- De coördinatie tussen beleidsdomeinen;
- De subsidiëring van vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk;
- Afstemming met het Europese, federale en lokale beleid.

(1) De coördinatie tussen beleidsdomeinen

Vrijwilligers zijn in heel uiteenlopende domeinen en sectoren actief. Een goede coördinatie en samenwerking over vrijwilligersbeleid is dan ook essentieel om hen zo goed mogelijk te ondersteunen en sector-overschrijdende uitdagingen aan te pakken. Een belangrijk uitgangspunt is het tegengaan van versnippering aan beleidsinitiatieven, informatie en expertise. Daarom is een transversale informatiedeling en beleidsafstemming binnen de Vlaamse overheid cruciaal.

Het ontwerp van decreet verankert de coördinatie tussen de entiteiten van de Vlaamse overheid die een vrijwilligerssector vertegenwoordigen of die belang hebben bij een beter vrijwilligersklimaat.

Sinds 2016 gebeurt de coördinatie tussen beleidsdomeinen via het Horizontaal Overleg Vrijwilligersbeleid, een transversaal beleidsvoorbereidend ambtelijk orgaan binnen de Vlaamse overheid. Volgende entiteiten zijn momenteel actief betrokken:
- Het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- Sport Vlaanderen
- Het Departement Onderwijs en Vorming
- Het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken
- Het Departement Werk en Sociale Economie
- Het Agentschap Binnenlands Bestuur
- Het Departement Cultuur, Jeugd en Media
- Het Agentschap Natuur en Bos
- Het Agentschap Onroerend Erfgoed
- Het Agentschap Opgroeien

Daarnaast zijn het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk, de Verenigde Verenigingen, de Vlaamse Verenigingen voor Steden en Gemeenten en de Vlaamse Gemeenschapscommissie als actieve waarnemer betrokken om de steun van de vrijwilligers, de verenigingen, de lokale besturen en Brussel een plaats te geven in dit overleg.

Dit coördinerend overleg heeft een beleidsondersteunende rol en is de bewaker van de visie van de Vlaamse Regering op het vrijwilligersbeleid. Het zet in op informatie- en kennisdeling tussen de verschillende beleidsdomeinen, expertiseopbouw en strategische visie- en beleidsontwikkeling.

De opdracht van het HOV is:
- uitwerken, interpreteren en bewaken van de Vlaamse visie op het gecoördineerd Vlaamse vrijwilligersbeleid en op die manier meewerken aan de beleidsvoorbereiding van het gecoördineerd vrijwilligersbeleid;
- bewaken van de uitvoering van het doelstellingenkader en actieplan van het gecoördineerd Vlaamse vrijwilligersbeleid;
- vervullen van een detectiefunctie en signalen doorgeven over het vrijwilligerswerk in Vlaanderen door aan de politiek verantwoordelijken;

- aan informatie- en kennisdeling doen over vrijwilligersbeleid in de verschillende beleidsdomeinen;
- kennis spreiden in de eigen organisatie, zorgen voor een beter basisbegrip over vrijwilligerswerk binnen de Vlaamse overheid en vooral om waken over de juiste hantering ervan. Ze hebben de taak om het intern vrijwilligersbeleid binnen de Vlaamse overheid te verfijnen;
- zich toeleggen op alle maatschappelijke evoluties en beleidsevoluties die een impact kunnen hebben op het vrijwilligerswerk en waar nodig via beleidsadvisering, antwoorden op formuleren.

Binnen deze taakstelling zijn de zes ijkpunten in de wettelijke definitie van vrijwilligerswerk de basis waaraan alles getoetst wordt. Op deze manier bekrachtigt het HOV de visie van de Vlaamse Regering op vrijwilligerswerk. Het HOV behoudt evenwel een open vizier naar de ruimere beleidscontext en volgt ook de ontwikkelingen binnen belendende sectoren en regelgeving op.

Om de kennis- en visieontwikkeling in het HOV vanuit de praktijk te voeden, kunnen één keer per jaar actoren uit verschillende sectoren bevraagd worden in een domein overschrijdend 'verticaal overleg vrijwilligersbeleid'.

De overlegstructuren worden bewust niet (bij naam) inschreven in het decreet om voldoende flexibiliteit te behouden voor de operationalisering van de beleidscoördinatie.

(2) De subsidiëring van een sectoroverschrijdend expertisecentrum

Met het oog op een correcte, coherente en eenvormige ondersteuning van de vrijwilligerspraktijk, voorziet de Vlaamse overheid in een subsidie aan het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw.
Het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk (verder: VSVW) kent een lange historiek en kwam in de jaren '70 bottom-up tot stand. Het heeft zijn werkterrein steeds verruimd, en is geëvolueerd tot een Vlaams sector-overschrijdend expertisecentrum met betrekking tot vrijwilligers, vrijwilligerswerk en vrijwilligersbeleid. Zowel verengingen als lokale besturen kunnen bij het steunpunt terecht voor advies.

Het stelt op een communicatieve en participatieve wijze een aanbod ter beschikking dat een combinatie is van het toegankelijk maken van wet- en regelgeving (bv. Vrijwilligerswet en onkostenvergoedingen), actuele kennis & onderzoek, toegankelijke informatie en vorming, service, en begeleiding op maat, gericht op een optimale ontplooiing en ontwikkeling (van de competenties) van vrijwilligers, vrijwilligersorganisaties en lokale overheden. Het VSVW zet zich daarnaast ook in voor de promotie en de verdediging van het vrijwilligerswerk, zoals gedefinieerd door de verschillende overheden, en voor de uiteenlopende waarden daaraan verbonden.

In het kader van dit gecoördineerde Vlaamse vrijwilligersbeleid werd in 2016 door de Vlaamse Regering beslist om het VSVW te versterken en haar werking te laten evolueren tot een expertisecentrum. Zo werd het steunpunt een belangrijke partner in het gecoördineerde Vlaamse vrijwilligersbeleid. Ten opzichte van de voorgaande periode werden er extra opdrachten bepaald in de toenmalige beheersovereenkomst met het VSVW.

De rol, de verantwoordelijkheid en financiering van het VSVW is echter niet in zijn totaliteit decretaal verankerd. Naast een gedeeltelijke verankering in het Participatiedecreet, worden ook middelen toegekend vanuit de begroting van het Departement Cultuur, Jeugd en Media die bij de interne staatshervorming werden overgeheveld van de provincies naar de Vlaamse Gemeenschap. Dit ontwerp van

decreet voorziet nu een solide rechtsbasis voor de totaliteit van de werking van het steunpunt als sector-overschrijdend expertisecentrum.

Daarnaast ontvangt het steunpunt middelen vanuit de begroting Welzijn, ter ondersteuning van de organisaties die met vrijwilligers werken in het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. In het kader van goed bestuur zal voor opvolging en toezicht van het steunpunt afgestemd worden met het departement WVG.

(3) De afstemming met het Europese, federale en lokale beleid

Naast de Vlaamse overheid hebben ook andere overheden een belangrijke invloed op vrijwilligerswerk- en beleid. Zo worden beslissingen over het statuut van de vrijwilliger en het kader voor vrijwilligerswerk op het federale niveau genomen, met een grote impact op sectoren die vooral op het Gemeenschaps- en Gewestniveau georganiseerd worden. Daarnaast spelen lokale besturen een belangrijke rol vermits heel wat vrijwilligerswerk zich op lokaal niveau afspeelt. Het vraagt dan ook interbestuurlijke informatiedeling en beleidsafstemming met het lokale en federale beleidsniveau om knelpunten en uitdagingen aan te kaarten en zo de vrijwilliger in Vlaanderen maximaal te kunnen beschermen en ondersteunen. Tot slot is het van belang ook het Europese beleid op te volgen, vermits de EU een aantal programma's heeft met impact op het vrijwilligerswerk in Vlaanderen.

C. Impactanalyse

Maatschappelijke impact

De maatschappelijke impact is gunstig. De genomen maatregelen (zie B.2.) beogen een verbeterd vrijwilligersklimaat in Vlaanderen, dat niet alleen ten goede komt van de vrijwilliger, maar ook bijdraagt aan maatschappelijke doelstellingen zoals gemeenschapsvorming en sociale cohesie.

Armoedetoets

Voor dit ontwerp van decreet werd geen armoedetoets gemaakt omdat de inhoud ervan geen specifieke impact heeft op mensen die in armoede leven.

Impact op de grondrechten en het gelijkheidsbeginsel

Dit ontwerp van decreet heeft geen impact op de grondrechten en het gelijkheidsbeginsel.

Budgettaire impact

Dit ontwerp van decreet heeft op zichzelf geen budgettaire impact. Het maximale bedrag dat in het betreffende jaar kan worden aangewend voor de uitvoering van dit decreet wordt bepaald in de uitgavenbegroting van de Vlaamse Regering, die het Vlaams Parlement jaarlijks goedkeurt (zoals bepaald in artikel 4).

Kind- en jongereneffectenrapport (JoKER)

Dit ontwerp van decreet heeft geen rechtstreekse impact op kinderen en jongeren.

Bestuurlijke impact op de lokale en provinciale besturen en Brussel

Dit ontwerp van decreet heeft geen bestuurlijke impact op de lokale en provinciale besturen of op Brussel.

D. Implementatie

De administratie staat in voor de uitvoering, de monitoring en evaluatie van het ontwerp van decreet. De administratie is ook verantwoordelijk voor het toezicht op de aanwending van de subsidie die op basis van dit ontwerp van decreet toegekend wordt.

De eerste subsidieperiode onder dit ontwerp van decreet vangt aan op 1 januari 2024 en loopt over een periode van twee jaar. De volgende subsidieperiodes hebben telkens betrekking op een periode van vijf jaar.

E. Totstandkomingsprocedure

Het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid is een relatief recent beleidsinitiatief (°2016) dat nog geen formele verankering kende en waarvoor nog een beleidskader moest ontwikkeld worden.

Het advies van de Inspectie van Financiën werd uitgebracht op 20 januari 2023 (nr. LS/20230000052). De opmerkingen van dit advies werden verwerkt in het voorontwerp van decreet.

Het wetgevingstechnisch en taalkundig advies nr. 2023/02 werden uitgebracht op 18 januari 2023. De opmerkingen van dit advies werden verwerkt in het voorontwerp van decreet.

De Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van de persoonsgegevens bracht advies uit op 17 januari 2023 (nr. 2023/008). Naar aanleiding van dit advies werden aanpassingen doorgevoerd in artikel 14, paragraaf 6 (de vermelding van personen die van rechtswege toegang hebben tot persoonsgegevens werd geschrapt) en paragraaf 7 (een specificering van de bewaartermijn voor persoonsgegeven door de administratie en het steunpunt).

Het advies van de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media werd gegeven op 30 januari 2023. Het advies werd geformuleerd door de Algemene Raad in samenwerking met de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk en de Vlaamse Sportraad.

Als bijlage bij deze memorie van toelichting is een document toegevoegd met verduidelijkingen, de repliek en/of het gevolg dat werd gegeven aan het SARC-advies.

Het voorontwerp van decreet over het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid werd vanwege het advies van de SARC op volgende punten aangepast:

Artikel	Inhoud aanpassing
Artikel 2	De definities van de begrippen "vrijwilliger" en "vrijwilligerswerk" uit de federale wet van 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers, werden in het voorontwerp van decreet opgenomen.
Artikel 3	Een verwijzing naar het Europese beleid werd opgenomen in punt 3°.
Artikel 4	De Vlaamse overheid werd toegevoegd in het vierde lid.
Memorie van toelichting	- In de toelichting bij 'De afstemming met het Europese, federale en lokale beleid' werd ook het Europees beleid mee opgenomen in de

	scope, naast de afstemming met het federale en lokale niveau (pg. 5). - In de toelichting over 'De coördinatie tussen beleidsdomeinen' werd de opdracht van het HOV meer omstandig toegelicht en toegevoegd dat er domeinoverschrijdend verticaal vrijwilligersbeleid (VOV) kan worden georganiseerd (pg. 4-5). - In de probleemstelling en omgevingsanalyse werd de verwijzing naar de European Voluntary Service (EVS) geschrapt (pg. 3).

Het begrotingsakkoord werd uitgebracht op 16 februari 2023.

F. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Het ontwerp van decreet valt onder de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest.

II. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1
Verwijst naar de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest.

Artikel 2
Verklaart de begrippen "administratie", "steunpunt", "vrijwilligerswerk" en "vrijwilliger" die in het ontwerp van decreet voorkomen.

Artikel 3
Formuleert het doel van dit ontwerp van decreet. Het ontwerp van decreet is een instrument dat moet bijdragen aan een vrijwilligersvriendelijk klimaat in Vlaanderen.

Om die doelstelling uit te voeren, voorziet dit ontwerp van decreet in:
1° de coördinatie tussen beleidsdomeinen. Deze coördinatie gebeurt sinds 2016 via het Horizontaal Overleg Vrijwilligersbeleid, het transversaal beleidsvoorbereidend ambtelijk orgaan binnen de Vlaamse overheid.
2° een werkingssubsidie voor vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk, dat optreedt als sector overschrijdend expertisecentrum met betrekking tot vrijwilligers, vrijwilligerswerk en vrijwilligersbeleid.
3° interbestuurlijke informatiedeling en beleidsafstemming met het lokale, federale en Europese beleidsniveau.

Artikel 4
Voorziet in de ondersteuning van de werking van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk, een vereniging zonder winstoogmerk met als doel het vrijwilligerswerk in Vlaanderen te promoten en bevorderen en vrijwilligers, vrijwilligersorganisaties en overheden te ondersteunen voor wat betreft de transversale aspecten en uitdagingen voor het vrijwilligerswerk.

Bij het uitvoeren van deze doelen zet het steunpunt prioritair in op:

1° kennis en expertise opbouwen over vrijwilligerswerk in Vlaanderen en de vigerende wet- en regelgeving hieromtrent

Het steunpunt ontwikkelt kennis en expertise over de vrijwilligerspraktijk en over specifieke thema's (o.a. juridische en verzekeringstechnische kwesties, maar ook vrijwilligersmanagement, competentie denken, toegankelijkheid vrijwilligerswerk) via permanente evaluatie en onderzoek dat daarvoor nodig is (vb. objectivering van dagelijkse praktijkvoorbeelden). Het steunpunt volgt beleidsontwikkelingen op via deelname aan de Hoge Raad voor Vrijwilligers (federaal adviesorgaan) en het Horizontaal Overleg Vrijwilligersbeleid en volgt ook internationale ontwikkelingen via haar engagement in het Europees Centrum Vrijwilligerswerk. Door de opvolging van evoluties in het veld, maar ook internationaal, levert het steunpunt een bijdrage aan een continue ontwikkeling van de praktijk. Op verzoek stelt het steunpunt zijn terreinkennis en specifieke expertise ter beschikking aan de Vlaamse Regering met het oog op beleidsvoorbereiding, beleidsontwikkeling en beleidsevaluatie. Het steunpunt draagt hiermee bij aan een gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid.

De subsidiëring laat toe de expertise over sector overschrijdende onderwerpen en uitdagingen voortdurend te actualiseren en in te zetten.

2° een actieve dienstverlening bieden aan vrijwilligers, vrijwilligersorganisaties en lokale overheden

Als antwoord op praktijkvragen, biedt het steunpunt een actieve dienstverlening aan vrijwilligers, organisaties en lokale besturen, gericht op een optimale ontplooiing en ontwikkeling van vrijwilligers, vrijwilligersorganisaties en vrijwilligersbeleid. Het steunpunt draagt met zijn dienstverlening bij aan deskundigheid- en kwaliteitsbevordering, professionalisering, innovatie en een duurzame ontwikkeling van de vrijwilligerspraktijk.

Deze actieve dienstverlening gebeurt door kennis en betrouwbare informatie laagdrempelig te ontsluiten, advies te verlenen, vorming en opleiding te organiseren en begeleiding op maat aan te bieden. Dit kan onder meer via een vrijwilligersportaal, kennisbank, helpdesk, vacaturedatabank, werkgroepen, ...; een programma van publicaties, studiedagen, les- en vormingspakketten afgestemd op wat in het veld beschikbaar is en de noden in het veld; en begeleidingstrajecten op maat en eenvormige ondersteuning voor organisaties, koepels, federaties en lokale besturen bij de uitbouw van hun vrijwilligersbeleid en het begeleiden van hun vrijwilligers.

De dienstverlening richt zich naar vrijwilligers, vrijwilligersorganisaties en lokale overheden. Zij vormen de groep van personen en organisaties die kennis en expertise nodig heeft. De doelgroep wordt ook betrokken in de werking, de dienstverlening speelt in op hun noden. De dienstverlening is niet alleen vraaggericht maar ook aanbodgericht. Een meetbare output is noodzakelijk.

3° vrijwilligerswerk promoten en de beeldvorming rond vrijwilligerswerk bewaken

Het steunpunt organiseert en coördineert intersectorale activiteiten die de kennis over en beeldvorming van vrijwilligerswerk bij het publiek en de overheid bevorderen, die relevante thema's onder de aandacht brengen en die vrijwilligerswerk in Vlaanderen versterken en promoten. De promotie van vrijwilligerswerk gebeuren onder meer a.d.h.v. de internationale dag van de vrijwilliger en de week voor de vrijwilliger.

4° de gratis vrijwilligersverzekering aanbieden en sensibiliseren over de bescherming van vrijwilligers

Sinds 2018 biedt het steunpunt in opdracht van de Vlaamse overheid de gratis vrijwilligersverzekering aan (t.g.v. de overheveling van provinciale gemeenschapsbevoegdheden). De verzekering biedt de meest kwetsbare

vrijwilligersorganisaties ondersteuning bij het beschermen van hun vrijwilligers, ongeacht de sector waarin ze actief zijn. Het instrument draagt hiermee bij aan de ambitie van het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid om vrijwilligers beter te beschermen. De aanbevelingen uit het onderzoek[2] naar de evaluatie van het instrument uit 2022 vormen de leidraad om het proces en beheer van de gratis verzekering te optimaliseren.

Het steunpunt neemt specifieke taken op in opdracht van de overheid en heeft, als partner in het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid, een jarenlange intensieve samenwerkingsrelatie met de overheid die is vastgelegd in beheersovereenkomsten. Het steunpunt heeft doorheen de jaren sector-overschrijdende expertise opgebouwd waardoor het uniek is in zijn soort. Om deze reden is het niet zinvol om te voorzien in een procedure van erkenning en subsidiëring die de invulling van deze kerntaken zou openstellen voor andere organisaties.

Artikel 5
Bevat de ontvankelijkheidsvoorwaarde waaraan het steunpunt moet voldoen om in aanmerking te komen voor subsidiëring. Deze voorwaarde heeft betrekking op het tijdig en volledig indienen van een aanvraag.

Artikel 6
Vermeldt de duurtijd van de beleidsperiode waarvoor de subsidie wordt toegekend.

Artikel 20, § 1 van de BVCO van 17 mei 2019 bepaalt: "§1. Subsidies worden conform artikel 34, §1, tweede lid, van de codex voor het volledige bedrag van de aangegane verbintenis vastgelegd. Conform artikel 34, §1, vierde lid, van de codex worden subsidies jaarlijks vastgelegd als het maximale subsidiebedrag eenzijdig door de subsidieverstrekker naar beneden kan worden bijgesteld wegens beleidswijzigingen of besparingsmaatregelen." Vandaar dat deze mogelijkheid tot bijstelling ook uitdrukkelijk is opgenomen in dit artikel.

Artikel 7
Bevat de beoordelingscriteria die gelden voor de toekenning en bepaling van de hoogte van de werkingssubsidie aan het steunpunt.

1° Het steunpunt moet beschikken over expertise over vrijwilligerswerk die relevant is voor vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties die actief zijn in diverse sectoren en voor lokale besturen. Deze expertise moet aangegeven worden in de aanvraag, en relevant zijn voor de vrijwilligerspraktijk. De organisatie heeft ook de taak om internationale evoluties op te volgen, hieraan mee te werken en kennis terug te koppelen en toepasbaar en inzetbaar te maken.

2° Dit criterium gaat over de wijze waarop de doelstelling en de kerntaken, vermeld in artikel 4, worden uitgevoerd.

3° Dit criterium brengt de positionering en netwerkvorming in kaart en weegt de samenwerking. De organisatie heeft oog voor verwante kennis die aanwezig is bij andere actoren. Het steunpunt voert zijn opdracht uit, in een netwerk met verschillende actoren en faciliteert actief kennis, ervaring en expertise- uitwisseling over de sectoren heen (via intersectoraal overleg, intervisie, ...). De ontwikkeling van kennis en expertise over de vrijwilligerspraktijk gebeurt in Vlaanderen maar ook in een internationale context van samenwerking en kennisdeling.

4° Voor wat de kwaliteit van het zakelijk beheer betreft, kunnen verschillende

[2] (Fobé, E, et al. (2022). Evaluatie van de gratis vrijwilligersverzekering van de Vlaamse overheid. KU Leuven Instituut voor de overheid.).

aspecten aan bod komen. Dit gaat bijvoorbeeld over de aansturing en interne organisatie en evaluatie van de organisatie, het personeelsbeleid, het financieel beleid en de toepassing van de principes van goed bestuur.
De gevraagde subsidie moet beargumenteerd worden op basis van een realistische en onderbouwde raming zodat de nood aan een subsidie aangetoond is. In de begroting moeten andere opbrengsten duidelijk in beeld worden gebracht.

Artikel 8
De administratie stelt op basis van de voorwaarden en criteria een advies op over de toekenning van een werkingssubsidie en bezorgt een ontwerp van beslissing aan de minister bevoegd voor het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid.

Artikel 9
Op voorstel van de minister bevoegd voor het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid, beslist de Vlaamse Regering over de toekenning en het bedrag van de werkingssubsidie.

De Vlaamse Regering sluit een subsidieovereenkomst met de organisatie aan wie zij een werkingssubsidie toekent. In de overeenkomst wordt opgenomen wat de Vlaamse Gemeenschap verwacht van de organisatie, het bevat de opdrachten die het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk opneemt en de manier waarop dit in strategische en operationele doelstellingen omgezet wordt. De beslissing van de Vlaamse Regering en de eventueel geformuleerde aandachtspunten vormen mee het uitgangspunt voor de subsidieovereenkomst. De subsidieovereenkomst is een handig instrument om, in overleg met de organisatie, doelstellingen en resultaatgebieden nader te bepalen en prioriteiten te leggen. De werkingssubsidie staat daar tegenover.

Dit subsidiebedrag betreft de recurrente werking van vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk. De subsidie wordt in principe jaarlijks geïndexeerd, met behoud van de toepassing van generieke begrotingsmaatregelen.

Artikel 10
Legt het basisprincipe vast dat er een verantwoording moet afgelegd worden voor de werkingssubsidie aan het steunpunt. In het uitvoeringsbesluit zal nader bepaald worden waaruit die verantwoording moet bestaan en wanneer deze moet worden ingediend.

Artikel 11
Somt de mogelijke maatregelen op als er bij het toezicht ernstige tekortkomingen worden vastgesteld, en legt ook hier de nadruk op de redelijke verhouding, de proportionaliteit. Een ernstige tekortkoming kan bijvoorbeeld zijn dat er met de subsidie andere activiteiten zijn gerealiseerd dan waarvoor de subsidie was bedoeld.

De opgesomde mogelijke maatregelen impliceren een verruiming van artikel 13 van de Algemene Bepalingenwet, die enkel voorziet in een (volledige) automatische terugbetaling van reeds uitgekeerde middelen als de begunstigde de voorwaarden niet naleeft, waaronder de subsidie werd verleend, de subsidie niet aanwendt voor de doeleinden, waarvoor zij werd verleend of de controle verhindert, zonder dat er een appreciatiemogelijkheid vanwege de overheid is.

Deze mogelijkheid tot afweging en differentiëring steunt op het principe van de impliciete bevoegdheden en voldoet aan de voorwaarden voor het inroepen van artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980.

De voorgestelde aanvulling is immers noodzakelijk voor de zinvolle uitoefening van een aan de gemeenschappen uitdrukkelijk toegewezen bevoegdheid. Het zou

onredelijk zijn om in gevallen, waar ondanks alle inspanningen van de betrokkenen iets niet loopt zoals gepland, steeds te moeten overgaan tot volledige terugvordering.

De federale aangelegenheid leent zich tot een gedifferentieerde regeling. De Vlaamse overheid is bevoegd voor de haar toegekende bevoegdheidspakketten. Zij kan in dat kader subsidies toekennen. Het bepalen en opleggen van eventuele maatregelen in geval van ernstige tekortkomingen door de begunstigde van de subsidies hebben geen invloed op de bevoegdheden van andere gemeenschappen of gewesten inzake het verlenen van subsidies, of de federale overheid.

Er is sprake van een marginale weerslag van de hier voorgestelde afwijking. Deze afwijking is immers niet de norm: het principe is nog steeds dat artikel 11 tot en met 14 van de Algemenebepalingenwet van 16 mei 2003 toepassing zijn op subsidies die verleend zijn door een entiteit van de Vlaamse deelstaatoverheid of door een andere rechtspersoon, die rechtstreeks of onrechtstreeks van de Vlaamse Gemeenschap een subsidie krijgt (artikel 76 Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 29 maart 2019).

Artikel 12
Geeft de mogelijkheid aan de Vlaamse Regering om de nadere regels te bepalen voor diverse praktische modaliteiten bij de toekenning en opvolging van de werkingssubsidie aan het steunpunt.

Artikel 13
1° De organisatie die een subsidie ontvangt moet het belang erkennen van het gebruik van het Nederlands bij de uitvoering van gesubsidieerde activiteiten. Dit is conform artikel 76/2, eerste lid, 9° van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën, zoals dit geldt vanaf 1 januari 2023.
2° Gaat over de verplichte steun- en logovermelding van de Vlaamse overheid. Deze algemene verplichting, vermeld in "omzendbrief VR 2022/30 Huisstijl 'Vlaanderen' van de Vlaamse overheid en de Vlaamse Regering", is niet decretaal verankerd. Het wordt daarom steeds in de regelgeving binnen Cultuur opgenomen zodat er juridische duidelijkheid ontstaat voor subsidie-aanvragers en -ontvangers.

Artikel 14
Dit artikel bevat bepalingen om de verwerking van persoonsgegevens in het kader van dit ontwerp van decreet in overeenstemming te brengen met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (Verordening (EU) 2016/679), en artikel 22 van de Grondwet.

De persoonsgegevens worden verwerkt op grond van artikel 6, 1., e) van de AVG, zijnde "De verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang". Dit ontwerp van decreet verankert het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid dan ook als taak van algemeen belang en wijst deze toe aan de administratie.

Dit artikel vormt de rechtsgrond waarop de administratie en vzw Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk, zich kunnen beroepen bij het verwerken, uitwisselen, bekendmaken en bewaren van persoonsgegevens in het kader van de uitvoering van hun taken en verplichtingen onder dit ontwerp van decreet.

In de verschillende paragrafen wordt uiteengezet wie de verwerkingsverantwoordelijke is, voor welke doeleinden de persoonsgegevens verwerkt mogen worden, welke categorieën van persoonsgegevens verwerkt worden, op welke betrokkenen deze gegevens betrekking kunnen hebben, wie toegang heeft tot deze gegevens, en welke regels in acht genomen moeten worden bij het bepalen van de bewaartermijnen.

Paragraaf 9 bepaalt dat de gegevens op basis van dit decreet bewaard kunnen worden tot 10 jaar na afloop van de decretale opdracht(en). De periode van 10 jaar kan worden verantwoord o.b.v. De verantwoordingsplicht die de overheid heeft en die de opdrachthouders hebben t.o.v. DCJM, en naar de gemeenrechtelijke verjaringstermijn (art. 2262bis van Burgerlijk Wetboek) die van toepassing is op persoonlijke rechtsvorderingen, dewelke ook 10 jaar bedraagt. Indien er andere rechtsgronden zijn die langere bewaartermijnen opleggen of toelaten, dan staat dit decreet dat niet in de weg.

Paragraaf 10 machtigt de Vlaams Regering om de nadere regels te bepalen voor de verwerking van persoonsgegevens, de beveiliging van deze gegevens en de passende waarborgen voor de rechten en vrijheden van de betrokkenen.

Artikel 15
De eerste subsidieperiode voor het Vlaams steunpunt Vrijwilligerswerk start op 1 januari 2024. De bepalingen met betrekking tot de subsidie aan het steunpunt in het Participatiedecreet wordt daarom vanaf 31 december 2023 opgeheven.

Artikel 16
De beleidsperiode voor het steunpunt loopt in principe voor vijf jaar. De eerste periode op basis van dit ontwerp van decreet loopt uitzonderlijk over een periode van twee jaar.

De minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management

Jan JAMBON

BIJLAGE: Repliek op het advies van de SARC

1. Reikwijdte begrip vrijwilligers

De SARC formuleerde opmerkingen bij de reikwijdte van het begrip vrijwilliger. Naar aanleiding hiervan werden in artikel 2 van het voorontwerp van decreet de definities 'vrijwilliger' en 'vrijwilligerswerk' opgenomen vanuit de federale wet van 2005 betreffende de rechten van vrijwilligers. Deze federale wet vormt het kader voor het statuut van vrijwilligerswerk.

Tegelijkertijd merkt de SARC op dat het belangrijk is dat er vanuit de Vlaamse Regering aandacht is en blijft voor andere vormen van vrijwillige inzet (vb. mantelzorg) die niet vallen onder de strikte definitie in de federale vrijwilligerswet.

Dit voorontwerp van decreet staat de aandacht en beleid voor andere vormen van vrijwillige inzet niet in de weg. Binnen het gecoördineerd Vlaams beleid wordt overigens naar linken gezocht met het ruimere vrijwillige engagement, informele zorg en andere statuten. Zoals de memorie van toelichting stelt, kijkt het Horizontaal Overleg Vrijwilligersbeleid met een open vizier naar de ruimere beleidscontext en volgt het de ontwikkelingen in belendende sectoren en regelgeving op. Wel met dien verstande dat een helder onderscheid wordt behouden tussen vrijwillige inzet en het duidelijk afgebakende vrijwilligerswerk. Het zuiver houden van het statuut 'vrijwilligerswerk' blijft een belangrijk speerpunt in het gecoördineerd beleid.

2. Gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid

De SARC mist een concrete invulling van het gecoördineerd vrijwilligersbeleid en adviseert om de inhoudelijke kern van het (te actualiseren) actieplan decretaal te verankeren en stelt een werkwijze voor waarbij het actieplan periodiek wordt herbekeken in overleg met stakeholders en het Horizontaal Overleg Vrijwilligersbeleid (HOV). Deze werkwijze laat toe om flexibel in te spelen op tendensen en problematieken, zowel transversaal als sectoraal.

In de praktijk krijgt het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid sinds 2016 effectief vorm via een actieplan dat tussentijds werd geactualiseerd binnen de schoot van het HOV. De inhoudelijke kern ervan, namelijk het doelstellingenkader zoals opgenomen in de nota van de Vlaamse Regering (VR 2020 1007 DOC.0757/1BIS), vormt onverminderd de leidraad voor het beleid.

De operationalisering hiervan is bewust niet in decretale regels vastgelegd om een formalistische aanpak te vermijden. Dit voorontwerp van decreet biedt maximale flexibiliteit om de concrete aanpak te organiseren en af te stemmen op de beleidslijnen die de Vlaamse Regering naar voor schuift. Het decreet legt de basis voor de verdere uitbouw en ontwikkeling van een meer omvattend gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid dat de komende regeerperiodes verder vorm kan krijgen.

Verder merkt de SARC op dat de concrete impact van het beleid moeilijk in te schatten valt omdat er geen budgettaire ambitie wordt uitgedrukt.

Voor de financiering (en verantwoordelijkheden) van het sectoroverschrijdende expertisecentrum (het steunpunt) voorziet het voorontwerp van decreet een rechtsbasis voor de totaliteit van de werking.

Daarnaast werden deze regeerperiode de nodige middelen gezocht voor de acties die de coördinerend minister als prioriteit naar voor heeft geschoven: met name voor de continuering van de gratis vrijwilligersverzekering (SD 2. Vrijwilligers in Vlaanderen beschermen en ondersteunen, OD2) en voor de ontwikkeling van het digitale Verenigingsloket (SD 3. Verenigingen in Vlaanderen ondersteunen, OD2).

3. Coördinatie tussen beleidsdomeinen

De SARC is van oordeel dat het voorontwerp van decreet te beperkt is uitgewerkt en vaag blijft over het realiseren van de coördinatie tussen beleidsdomeinen. Het adviseert naast het Horizontaal overleg Vrijwilligersbeleid een reflectiegroep op het niveau van sectoren op te richten, cf. haar advies van 1 april 2021. Het ziet ook opportuniteiten in een gestructureerd en formeel overleg tussen de gemeenschappen en de federale overheid, bijvoorbeeld via het Overlegcomité of specifieke Interministeriële Conferenties. Het adviseert ook om de bevoegdheid van het HOV te definiëren en hen een rol toe te kennen in het kader van interbestuurlijk overleg.

De memorie van toelichting bij het voorontwerp van decreet omschrijft de wijze waarop de beleidscoördinatie momenteel is georganiseerd en gaat met name dieper in op de samenstelling en de opdracht van het Horizontaal overleg vrijwilligersbeleid (HOV). Het is expliciet de bedoeling het HOV als overlegstructuur binnen de Vlaamse overheid te behouden, vermits het momenteel het vehikel bij uitstek is om de dialoog tussen de beleidsdomeinen te continueren. In de memorie van toelichting werd de opdracht van het HOV t.g.v. het advies van de SARC meer uitgebreid omschreven. Daarnaast werd ook toegevoegd dat er domeinoverschrijdend verticaal vrijwilligersbeleid (VOV) kan worden georganiseerd, waarbij actoren uit verschillende sectoren tegelijkertijd bevraagd worden met als doel de kennis- en visieontwikkeling in het HOV te versterken. De praktijk leert dat een 'verticaal overleg vrijwilligersbeleid' per sector niet altijd makkelijk te realiseren is. Een gezamenlijk VOV, met vertegenwoordigers uit de diverse sectoren, is een meer realistisch antwoord op de terechte vraag om het HOV vanuit de praktijk te voeden.

De overlegstructuren worden bewust niet (bij naam) inschreven in het decreet om voldoende flexibiliteit te behouden voor de operationalisering van de beleidscoördinatie.

Zie punt 5 voor een repliek op de opmerkingen van de SARC over een gestructureerd en formeel overleg tussen de gemeenschappen en de federale overheid.

4. Subsidiëring Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk

De SARC drukt haar waardering uit voor de decretale verankering van een centraal expertisecentrum en hecht bij de uitvoering van de taken ervan belang aan een goede samenwerking met andere relevante stakeholders (o.a. sectorale actoren en lokale overheden). De adviesraad waardeert ook de gedeelde financiële verantwoordelijkheid vanuit diverse domeinen voor de Gratis Vrijwilligersverzekering.

Verder formuleert de SARC een opmerking over de toegankelijkheid van het steunpunt t.a.v. jonge vrijwilligers. Ze raadt aan om hierover in dialoog te gaan met de jeugdsector, zodat de noden van de jongeren voldoende weerklank vinden in de werking van het steunpunt maar ook binnen het Gecoördineerd Vlaams Vrijwilligersbeleid. Deze opmerking geeft een bezorgdheid aan maar is geen vraag voor een aanpassing van het voorontwerp van decreet. In de uitvoering van het decreet zal aan deze bezorgdheid gevolg worden gegeven.

5. Overleg en dialoog met het federale en lokale beleid

De SARC stelt vast dat het voorontwerp van decreet geen duidelijke handvaten biedt om structurele knelpunten op andere beleidsniveaus, onder andere het federale niveau, aan te pakken.

Vermits deze structurele knelpunten zich op andere beleidsniveaus situeren, bevinden ook de voornaamste hefbomen om deze aan te pakken zich vooralsnog op deze beleidsniveaus. Deze versnippering vormt een hinderpaal bij de uitvoering van het gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid.

Het voorontwerp van decreet brengt alleszins het federale en lokale niveau in beeld en verankert het engagement van de Vlaamse overheid om interbestuurlijk overleg te plegen. Voor het interbestuurlijk overleg zullen de bestaande overlegstructuren zoals het Overlegcomité of Interministeriële Conferenties benut worden. De opmerkingen die de SARC formuleerde over de dialoog en het overleg met het lokale en federale beleid, worden m.a.w. meegenomen bij de uitvoering van het decreet.

Aanvullend ziet de raad een kans om ook Europees beleid mee op te nemen in de scope, naast de afstemming met het federale en lokale niveau. Het voorontwerp van decreet werd op dit punt aangepast.

6. Overige opmerkingen

De SARC adviseert om in artikel 4 dat bepaalt dat het steunpunt zijn opdrachten realiseert *'in samenspraak en samenwerking met andere relevante expertisecentra, steunpunten en koepelorganisaties'* ook de Vlaamse overheid op te nemen.

Artikel 4 van het voorontwerp van decreet werd op dit punt aangepast.